

УДК 373.2.(075.3)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-56-60

КОТЕЛЯНЕЦЬ Наталка Валеріївна –
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0575-5205>
e-mail: nvnatalka@ukr.net

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ КОНСТРУЮВАННЯ

У статті розкрито проблему особливостей дослідницької діяльності дітей дошкільного віку в процесі конструювання. На основі аналізу досліджень визначено, що дитяче експериментування є активною перетворюючою діяльністю дітей, яка істотно змінює об'єкти дослідження. Мотивом експериментування є отримання дитиною нових знань та відомостей про об'єкт. При цьому у дошкільників яскраво виражена дослідницька активність, яка є основою експериментування.

В процесі дитячого експериментування створюються умови для прояву дитьми власної ініціативи, самостійності та творчості. Експериментування виступає засобом, що допомагає дитині опанувати самостійно певну дослідницьку діяльність. Саме в експериментуванні відпрацьовуються механізми дослідницької активності.

Показано, що експериментування являє собою діяльність, яка спрямована на вивчення та перетворення навколишньої дійсності, в результаті якої суб'єкт може пізнати властивості та зв'язки об'єктів, які при безпосередньому сприйнятті не доступні.

Виокремлено основні характеристики дитячого експериментування, виділено методи організації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку в процесі конструювання.

Основна увага зосереджується на процесі конструювання як потенціалу розвитку пізнавально - дослідницької діяльності дітей дошкільного віку.

Важливою умовою розвитку пізнавально-дослідних здібностей дітей дошкільного віку з конструювання визначено оснащення розвиваючого середовища в групі. Окреслені головні критерії конструктивної діяльності в пізнавально-дослідницькій роботі: оригінальність (здатність знаходити незвичайні, несподівані рішення); гнучкість (здатність використовувати різноманітні стратегії рішення); продуктивність (здатність генерувати велику кількість ідей); розробленість (здатність до опрацювання ідей, насиченості придуманого зображення з подробицями та деталями).

Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку методичних рекомендацій щодо застосування дослідницької діяльності в процесі конструювання в навчально-виховному процесі закладу дошкільної освіти.

Ключові слова: конструювання, діти дошкільного віку, дослідницька діяльність, розвиток особистості.

KOTELIANETS Natalka Valeriivna –
Doctor Pedagogical Sciences, professor, a head of the chair of
pre-school and primary school education
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0575-5205>
e-mail: nvnatalka@ukr.net

PRESCHOOL CHILDREN'S RESEARCH ACTIVITY DURING CONSTRUCTION PROCESS

The article reveals the problem of peculiarities of preschool children's research activity during construction process. Basing on the research analysis, it was determined that children's experimentation is children's active transformative activity, which significantly changes the objects of research. The motive of experimentation is the child's acquisition of new knowledge and information about the object. At the same time, preschoolers have a pronounced research activity, which is the basis of experimentation.

During children's experimentation, conditions are created for children to show their own initiative, independence and creativity. Experimentation is a means that helps a child to master a certain research activity independently. It is in experimentation that the mechanisms of research activity are worked out.

It is shown that experimentation is an activity aimed at studying and transforming the surrounding reality, as a result of which the subject can learn the properties and connections of objects that are not available with direct perception.

The main characteristics of children's experimentation are singled out, the methods of organization of preschool children's research activity during construction process are highlighted.

The main attention is focused on the process of construction as a potential for the development of preschool children's cognitive - research activities.

An important condition for the development of preschool children's cognitive and research abilities is the equipping of the developing environment in the group. The main criteria of constructive activity in cognitive research work are outlined: originality (ability to find unusual, unexpected solutions); flexibility (ability to use various decision strategies); productivity (ability to generate a large number of ideas); development (ability to develop an idea, saturation of an invented image with details and details).

Further research will be aimed at development of methodological recommendations for the usage of research activities during construction process in educational process of a preschool education institution.

Key words: construction, children of preschool age, research activity, personality development.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільство потребує активної особистості, яка може здійснити пізнавально-діяльну самореалізацію, проявити дослідницьку активність та творчо розв'язувати важливі проблеми, що виникають впродовж життя. На думку багатьох

науковців, основи такої особистості слід закладати починаючи з дошкільного дитинства.

Дошкільна освіта має забезпечити само-реалізацію та саморозвиток дітей, сприяти розвитку їх дослідницької активності та ініціативи. Пошук ефективних засобів розвитку дослідницької активності дітей дошкільного віку є актуальною

проблемою, яка потребує як теоретичного так і практичного розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як показав аналіз літературних джерел проблема пошуково-дослідницької діяльності дітей дошкільного віку вивчається досить детально. На велику роль пошуково-дослідницької діяльності у вихованні та навчанні дітей вказували західно-європейські педагоги Я. Коменський, Й. Песталоцці, Р. Оуен, Ф. Фребель, М. Монтесорі.

Деякі аспекти дитячого експериментування було відзеркалено в наукових працях О. Дибіної, Н. Совгир, І. Куліковської, О. Афанасьєвої. В роботах М. Поддякова прослідковується думка про те, що експериментування є специфічним видом діяльності, який стимулює пізнавальну активність дитини. В сучасній теорії, практиці педагогіки та психології в Україні проблема пошукової діяльності є важливою. В роботах В. Котирло, Л. Подоляк розкривається процес формування самостійної діяльності дітей, особливості розвитку ставлення до праці.

Питання про сутність, структуру та значення пошукової діяльності в системі інших її видів у закладі дошкільної освіти досліджувались у працях В. Кондратової, Л. Маневцової, К. Терентьєвої, П. Саморукової, Г. Беленької, Н. Лисенка та інших. На їх думку, саме пошуково-дослідна діяльність гармонійно інтегрує всю багатогранність не лише теоретичних знань, а й умінь і навичок щодо їх набуття та перенесення в різні сфери життєдіяльності дошкільника.

Мета статті: обґрунтувати особливості дослідно-експериментальної роботи дітей дошкільного віку в процесі конструювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному суспільстві стає цінним активне пізнавальне ставлення особистості до оточуючої дійсності, прагнення та здатність самостійно досліджувати новизну та складність мінливого світу, знаходити оригінальні стратегії поведінки та діяльності. В освіті пріоритетним стає розвиток у дітей дошкільного віку вміння самостійно здобувати знання про навколишній світ, а також здатність знаходити оптимальні способи досягнення результату, нестандартно мислити, що можна досягнути завдяки розвитку їх дослідницької активності.

Розвиток дослідницької активності досліджували багато філософів, психологів, психофізіологів та педагогів. З філософської позиції, методологічну основу цієї проблеми становить положення про діалектичну єдність емпіричного та теоретичного, чуттєвого та раціонального рівнів пізнання у визнанні провідної ролі практики та активності особистості (Ф. Бекон, Л. Фейєрбах, В. Філатов, О. Шумілін). У людини процес пізнання відбувається як безперервне сходження в напрямку осягнення сутності та закономірностей тих процесів, які відбуваються в навколишньому світі й вимагає від суб'єкта відкритого та активного ставлення до дійсності, знаходження нових дослідницьких, пізнавальних стратегій. Дослідницька активність є універсальним компонентом людської діяльності, що виконує найважливіші

функції розвитку пізнавальних процесів, соціалізації та становленні суб'єктної позиції (О. Поддяков).

Діти дошкільного віку – маленькі дослідники великого світу. Кожна дитина приходить у цей світ, не маючи ні навичок, ні вмінь, і від народження пізнає світ. Жага до нових вражень, постійне прагнення спостерігати та експериментувати – найважливіші риси дитячої поведінки.

Дослідницька поведінка дитини з точки зору сучасної педагогіки є тим ресурсом, який дозволяє трансформувати процес розвитку особистості в процес саморозвитку. Науковий пошук ефективних засобів розвитку дослідницької активності дітей дошкільного віку є актуальною проблемою, яка потребує теоретичного та практичного розв'язання.

Найбільш сприятливим для формування початкових основ соціальної та пізнавальної активності особистості є період дошкільного дитинства та переходу до шкільного навчання.

Під поняттям «дослідницька діяльність» розуміють таку, яка безпосередньо пов'язана з вирішенням творчого, дослідницького завдання, що не має наперед відомого результату та передбачає етапи, характерні для наукового дослідження (визначення проблеми, формулювання гіпотези дослідження, власне проведення дослідження, аналіз його результатів і остаточне узагальнення, формулювання висновків) [5, с. 236].

Дослідницька діяльність – особливий вид діяльності, що виникає внаслідок функціонування механізму пошукової активності й будується з урахуванням її дослідницької поведінки.

Дослідницька діяльність за своєю природою є компонентом реалізації дитячого творчого та інтелектуального потенціалу (інтеграція обох півкуль мозку в сприйнятті пізнавальної інформації).

У ході дослідження навколишнього світу діти постійно ставлять питання «Чому?». З одного боку, вони хочуть зрозуміти та пояснити об'єкти та явища, з якими мають справу в реальному житті, й це пояснення є природною роботою розуму та почуттів. З іншого боку, діти від народження «тренують», удосконалюють та координують «центри» збору інформації про навколишній світ, які працюють на основі рефлексів та сприйняття. Вони спочатку вчать користуватися своїми органами сприйняття, потім вивчають предмети навколо себе, навчаються взаємодіяти з об'єктами тощо.

Однією з можливостей допомогти дитині опанувати навколишній світ – організувати навчання так, щоб вона могла сама задавати й знаходити відповіді на питання, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Дитяча цікавість – двигун самостійного пізнавального розвитку, а дитяче експериментування – один із його проявів.

Дитяче експериментування – це вивчення об'єкта, виявлення його властивостей та особливостей різними методами дослідження (тактильними, зоровими тощо), за умови безпосереднього контакту з ним.

Можна виділити такі основні характеристики дитячого експериментування:

1. Це особлива форма пошукової діяльності, у якій найяскравіше виражені процеси утворення мети, виникнення та розвитку нових мотивів особистості, які лежать в основі саморозвитку.

2. У дитячому експериментуванні найбільш потужно проявляється власна активність дітей, спрямована на отримання нових відомостей, нових знань (пізнавальна форма експериментування), продуктів творчості (продуктивна форма експериментування).

3. Дитяче експериментування – стрижень будь-якого процесу творчості.

У дітей дошкільного віку формуються уявлення про:

- матеріали (тканина, папір, нитки, пластик, природні матеріали, поролон);

- світ рослин (особливості поверхні овочів та фруктів, їх форма, колір, смак, запах; розгляд та порівняння гілок рослин – колір, форма; порівняння квітів та інших рослин);

- предметний світ (родові та видові ознаки: транспорт вантажний, пасажирський, морський, залізничний тощо);

- геометричні зразки (овал, ромб, трапеція, призма, конус, куля).

У міру стимуляції та «включення» дитини в пошукову діяльність вбудовуються досвід та знання педагога, який впроваджує в роботу безліч ідей, розширює інформаційне поле, використовує інтеграцію діяльності дітей (маніпулювання з матеріалами, дослідження їх можливостей, художня творчість тощо).

Методи організації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку:

- питання педагога, які спонукають дітей до постановки проблеми;

- схематичне моделювання досвіду (створення схеми проведення);

- питання, що допомагають прояснити ситуацію та зрозуміти сенс експерименту, його зміст та природну закономірність.

- стимулювання дітей до комунікації: «Запитай свого друга що він думає із цього приводу?»;

- «перша проба» – перевірка досвідченим шляхом та застосування результатів власної дослідницької діяльності, сутність якої полягає в визначенні дитиною особистісно – ціннісного сенсу виконаних нею дій.

Пізнавально-дослідницька діяльність є наскрізним механізмом пізнавального розвитку дітей дошкільного віку від молодшого до старшого дошкільного віку. До форм пізнавально-дослідницької діяльності можна віднести: сюжетну гру, розгляд, спостереження, конструювання, досліди, моделювання, навчально-пізнавальні дослідження, експериментування, проблемні ситуації, проекти.

Значним потенціалом у розвитку пізнавально-дослідницької діяльності має такий вид дитячої діяльності, як конструювання.

Термін «конструювання» походить від латинського слова «construere», що означає створення моделі, побудова, приведення у певний порядок та взаємовідносини окремих предметів, частин та

елементів. Конструювання – це створення різних конструкцій та моделей з будівельного матеріалу та деталей конструкторів, виготовлення виробів з паперу, картону та різного природного матеріалу. Конструювання є продуктивною діяльністю, яка відповідає інтересам та потребам дітей дошкільного віку.

У роботі зі старшими дошкільниками значення конструювання в розвитку пізнавально-дослідницької діяльності пов'язано з тим, що перш ніж сконструювати будь який предмет (з різних матеріалів), дошкільник повинен вивчити властивості цих матеріалів через дослідження та експериментування, тобто, дослідницька діяльність дитини повинна в першу чергу протікати через процес творчого конструювання. Дослідження, що проводяться дитиною, можуть поєднувати різні галузі пізнання. Так, використовуючи деталі конструктора, дошкільник повинен досліджувати їх форму, колір, мати уявлення про кількість, отримати уявлення про різноманітні споруди, досвід взаємодії з іншими дітьми в процесі виготовлення споруди.

Працюючи з папером, дитина повинна дослідити його властивості, познайомитися з художньо-естетичними об'єктами, зробленими з паперу. Робота з природним матеріалом також вимагає попереднього експериментування для виявлення його властивостей: глина – пластична, листя - крихке тощо.

Проведення такої роботи сприяє забезпеченню цілісності сприйняття дітьми дошкільного віку навколишнього світу, усвідомлення ними різноманітних зав'язків між об'єктами та явищами дійсності. Пізнавально-дослідницька діяльність у процесі конструювання потребує інтеграції різних галузей знань, при цьому необхідно використовувати різні види конструювання: конструювання з деталей конструктора; конструювання із модулів; конструювання з об'ємних модулів; площинне конструювання; конструювання із паперу; конструювання із природного матеріалу; конструювання із непридатного матеріалу; конструювання з різних матеріалів.

У конструюванні з об'єктами для експериментування, насамперед необхідні матеріали (конструктори, папір, природний матеріал), які мають різні властивості (колір, розмір, вага, структура, фактура, функціональність) та забезпечують продуктивну діяльність. Пізнавально-дослідницькі здібності дітей дошкільного віку проявляються в певній ситуації, коли при розгляді матеріалу перед дитиною виникає питання: «що з цього можна зробити», стимулюючи цим появу задуму та його втілення.

Важливою умовою розвитку пізнавально-дослідницьких здібностей дітей дошкільного віку з конструювання є оснащення розвивального середовища в групі: матеріалами та обладнанням для роботи з папером та картоном, для роботи з непридатним матеріалом, для шиття, природним матеріалом; тематичними альбомами з архітектурними спорудами; тематичними альбомами з цікавими іграми та вправами з конструювання; дрібними настільним та великим будівельним

матеріалом на групі дітей; конструкторами, що мають різні за складністю способи з'єднання деталей; різними іграшками; площинними конструкторами та головоломками; мобільними платформами для конструювання; зразками будівель (малюнки, ілюстрації, фотографії, креслення-схеми тощо).

Головні критерії конструктивної діяльності в пізнавально-дослідницькій роботі: оригінальність (здатність знаходити незвичайні, несподівані рішення); гнучкість (здатність використовувати різноманітні стратегії рішення); продуктивність (здатність генерувати велику кількість ідей); розробленість (здатність до опрацювання ідеї, насиченості придуманого зображення з подробицями та деталями).

У процесі навчання дослідницької поведінки та експериментування виявляється рівень розвитку пізнавальної діяльності дітей (сприйняття, мислення, пам'ять), особливо швидко вдосконалюються навички та вміння, комунікативні якості, розумовий та естетичний розвиток дитини. У дітей із добре розвиненими навичками конструювання швидше розвивається мова. Спритні, точні рухи рук дають дитині можливість швидше та краще опанувати техніку письма.

Дітей, що захоплюються конструюванням, відрізняють багата фантазія та уява, активне прагнення творчої діяльності, бажання експериментувати, відкривати щось нове; у них розвинені просторове мислення, логічне, математичне, асоціативне мислення, пам'ять, що є основою інтелектуального розвитку та показником готовності дитини до школи. У роботі з дітьми необхідно прагнути, щоб вони не тільки отримували нову інформацію про об'єкти своїх досліджень та експериментування, а й робили маленькі відкриття.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку проявляється: у вираженому інтересі до певних проблем чи об'єктів, який вона задовольняє за допомогою експериментування; вмінні дошкільника зрозуміти проблемне завдання та висунути припущення про способи його розв'язання експериментальним шляхом, у практичному здійсненні активного пошуку розв'язання проблеми за допомогою вибору можливих способів вирішення, якщо обраний шлях виявився невдалим під час експериментування; прояві наполегливості в експериментуванні та досягненні результату; збереженні інтересу до подальшого експериментування.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці методичних рекомендацій щодо застосування дослідницької діяльності в процесі конструювання в навчально-виховному процесі закладу дошкільної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Біла І. Пізнавальна активність як вектор творчості. Актуальні проблеми психології. 2014. Т. 4. *Психологія розвитку дошкільника*. Вип. 10. С. 4–18.
2. Волинець Ю. О., Стадник Ю. О. Організація експериментально дослідницької діяльності дітей дошкільного віку на основі взаємодії фахівців закладів дошкільної освіти з

батьками. Електронне наукове фахове видання «*Народна освіта*». 2019. Випуск №2 (38).

3. Гаврило О. І. Технологія формування дослідницької діяльності у дошкільників : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 134 с.

4. Експериментальна діяльність у ДНЗ / укладачі Л. А. Швайка, І. В. Молодущкіна. Х. : Вид. група «Основа», 2010. 192 с. : іл. (Серія «ДНЗ. Керівнику»).

5. Енциклопедія освіти. / за ред. В.Г. Кременя. Акад. пед. наук Укр. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

6. Іщенко Л. В., Мельникова О. М. Розвиток дослідницьких здібностей. у ДСДВ. *Науковий вісник. Ужгородського університету*. Сер.: «Педагогіка. Соціальна робота». 2019. С. 75–78.

7. Михайліченко Т. Інтеграція пошуково-дослідницької діяльності з різними видами діяльності дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2010. № 7. С. 42–50.

8. Нестеренко В. В., Дробязко Л. О. Сутність та особливості пізнавальної активності дітей дошкільного віку. URL: http://sandavak.narod/stud_stat/drobyazko.pdf.

9. Охрім О. Я. Пошуково-дослідницька діяльність дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. Жидачів, 2012. 90 с.

10. Павлієнко С. С. Розвиток пізнавального інтересу у дітей старшого дошкільного віку у процесі пошуково-дослідницької діяльності Strasbourg, République française. 2020. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/5425/5389>

REFERENCES

1. Bila, I. (2014). Piznavalna aktyvnist yak vektor tvorchosti. Aktualni problemy psykholohii. [Cognitive activity as a vector of creativity. Actual problems of psychology]. Vol. 4. Psychology of preschool child development. Vol. 10. S. 4–18. [in Ukrainian]
2. Volynets, Yu. O., Stadnik, Yu. O. (2019). Orhanizatsiia eksperymentalno doslidnytskoi diialnosti ditei doshkilnoho viku na osnovi vzaiemodii fakhivtsiv zakladiv doshkilnoi osvity z batkami. [Organization of experimental research activities of preschool children based on the interaction of specialists of preschool education institutions with parents]. Electronic scientific publication «National Education»/ Issue No. 2 (38). [in Ukrainian]
3. Gavrilo, O. I. (2021). Tekhnolohiia formuvannia doslidnytskoi diialnosti u doshkilnykh : navchalno-metodychny posibnyk dlia studentiv zakladiv vyshchoi osvity. [The technology of forming research activity in preschoolers: a teaching and methodical guide for students of higher education institutions]. Sumy: A.S. Makarenko SumDPU. 134 s. [in Ukrainian]
4. Eksperymentalna diialnist u DNZ (2010). [Experimental activity at the kindergarten] / compiled by L. A. Shvaik, I. V. Molodushkina. H.: Ed. «Osnova» group, 192 s. : fig. (Series "DNZ. To the head"). [in Ukrainian]
5. Entsyklopediia osvity (2008). Encyclopedia of education. / edited by V.G. Flint. Acad. ped. of Sciences of Ukraine Kyiv: Yurinkom Inter, 1040 s. [in Ukrainian]
6. Ishchenko, L. V., Melnikova, O. M. (2019). Rozvytok doslidnytskykh zdbnoste. [Development of research abilities]. Scientific Bulletin. Uzhhorod University. Ser.: «Pedagogy. Social work». S. 75–78. [in Ukrainian]
7. Mykhailichenko, T. (2010). Intehratsiia poshukovo-doslidnytskoi diialnosti z riznymy vydamy diialnosti doshkilnykh [Integration of search and research activities during various activities of preschoolers]. Methodist preschool teacher. No. 7. S. 42–50. [in Ukrainian]
8. Nesterenko, V.V., Drobyazko, L.O. The essence and peculiarities of cognitive activity of preschool children. URL: http://sandavak.narod/stud_stat/drobyazko.pdf. [in Ukrainian]
9. Okhrim, O. Ya. (2012). Poshukovo-doslidnytska diialnist ditei doshkilnoho viku: navch.-metod.posib [Search and research activity of preschool children: teaching method]. Zhidachiv. 90 s. [in Ukrainian]
10. Pavlienko, S. S. (2020). Rozvytok piznavalnoho interesu u ditei starshoho doshkilnoho viku u protsesi poshukovo-doslidnytskoi diialnosti [Development of cognitive interest in children of older preschool age in the process of search and

research activity]/ Strasbourg, République française.. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/5425/5389> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОТЕЛЯНЕЦЬ Наталка Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування технологічної культури учнів початкової школи, формування технологічних умінь дітей дошкільного віку.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOTELIANETS Natalka Valeriivna – doctor of pedagogy, professor, head of the chair of pre-school and primary school education Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: formation of technological culture of primary school students, formation of technological skills of preschool children.

Стаття надійшла до редакції 06.08.2024 р.

УДК 37.015.3:159.954

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-60-64

КЛЕПАР Марія Василівна –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти

Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1671-3710>

e-mail: mklepar10@gmail.com

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД В МУЗИЧНО-ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Статтю присвячено актуальній проблемі синергетичного підходу в музично-творчій діяльності особистості, формуванню та розвитку почуття прекрасного у ході музично-творчої діяльності особистості, вироблення умінь власноруч примножувати культурно-мистецьке надбання народу, у залученні до художньої самодіяльності відчуття і відтворення прекрасного у повсякденному житті.

Проаналізовано мету, що конкретизується в основних завданнях, котрі при синергетичному підході інтегрують навчальні, виховні й розвиваючі аспекти: збагачення емоційно-естетичного досвіду, формування культури почуттів, розвиток загальних та художніх здібностей, художньо-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості; виховання в учнів естетичного ставлення до дійсності та мистецтва, світоглядних уявлень і ціннісних художніх орієнтацій, розуміння учнями зв'язків музичного мистецтва з природним і предметним середовищем, життєдіяльністю людини, зокрема сучасною технікою, засобами масової інформації; виховання здатності сприймати та інтерпретувати музичні та художні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки та оцінки

Зроблено висновок, що враховуючи синергетичний підхід відбувається розширення і збагачення художньо-естетичного досвіду, опанування творчими вміннями та навичками в практичній діяльності, формування художньої компетентності – здатності керуватися набутими музичними, художніми знаннями та вміннями, готовність використовувати отриманий досвід у самостійній діяльності згідно з універсальними загальнолюдськими естетичними цінностями та власними духовно-світоглядними позиціями; формування системи знань та уявлень про сутність, види та жанри мистецтва, особливості художньо-образної мови мистецтв - музичного, візуального, хореографічного, театрального, екранного; виховання художніх інтересів, смаків, морально-естетичних ідеалів, потреб у художньо-творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні відповідно до індивідуальних можливостей та вікових етапів розвитку, формування навичок художньої самоосвіти та самовиховання.

Ключові слова: музично-творча діяльність, мистецтво, творча особистість, художня діяльність, синергетичний підхід.

KLEPAR Mariia Vasylivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor Department of Primary Education Pedagogy,

Carpathian National University
named after Vasyl Stefanyk

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1671-3710>

e-mail: mklepar10@gmail.com

SYNERGETIC APPROACH IN THE MUSICAL AND CREATIVE ACTIVITY OF PERSONALITY

The article is devoted to the topical problem of a synergistic approach in the musical and creative activity of an individual, the formation and development of a sense of beauty in the course of musical and creative activity, the development of skills to increase the cultural and artistic heritage of the people with one's own hands, and the involvement of artistic self-activity in the feeling and reproduction of beauty in everyday life.

The goal is analyzed, which is specified in the main tasks, which with a synergistic approach integrate educational, educational and developmental aspects: enrichment of emotional and aesthetic experience, formation of a culture of feelings, development of general and artistic abilities, artistic and imaginative thinking, universal qualities of a creative personality; education in students of an aesthetic attitude to reality and art, worldviews and valuable artistic orientations, students' understanding of the connections of musical art with the natural and material environment, human life, in particular, modern technology, mass media; education of the ability to perceive and interpret musical and artistic works, to express a personal attitude towards them, arguing their opinions and assessments

It was concluded that taking into account the energetic approach, the expansion and enrichment of artistic and aesthetic experience, the mastery of creative abilities and skills in practical activities, the formation of artistic competence - the ability to be guided by the acquired musical and artistic knowledge and skills, the readiness to use the experience gained in independent activities in accordance with universal human aesthetic values and own spiritual and worldview positions; formation of a system of knowledge and ideas about the essence, types and genres of art, peculiarities of artistic and figurative language of arts - musical, visual, choreographic, theatrical, screen; education of